

„Hiányok térképe”

Kótai Tamás képeiről

NAGY T. KATALIN

Kótai Tamás képi világának forrásvidéke egy sohasem volt, mégis elevenen bennünk élő archaikus szimbólum- és motívumkincs. Nem értjük, de érezzük. Erős vágyat ébresztenek bennünk a képek, hogy titkos jelekként értelmezzük a motívumokat, melyeket a művész gondosan, nagy precizitással rajzol meg. Ezek a különös ábrázolatok – kicsit szlengesen fogalmazva – nagyon ott vannak, határaik, szerkezetük, struktúrájuk van, mégsem tudjuk őket egy-egy konkrét valós dologhoz kötni. Valós valótlanságok. A precíz rajzolatok síkszerűek, de olykor térbe fordulnak, ha egyikük szimmetrikus, a másik mellette biztosan felborítja a törékeny egyensúlyt. Helyük a kép terében esetlegesnek tűnik, de ha gondolatban arrébb toljuk, biztosan felborul minden. Olykor lényyszerűek, máskor inkább ornamensek. A motívumok eredetét kutatva már sokan sokféle forrást megjelöltek – a különböző kultúrák, köztük a magyar népművészet formakincsét, a városi falfirkák világát. Jung szerint minden szimbólum, jel levezethető a mélytudat ősképeiből, melyek minden emberben azonosak. Ha létezik egy ilyen ősképpállomány, akkor az felszínre hozható, mégpedig két módon; tudományos eszközökkel vagy művészi eszközökkel. Kótai talán öntudatlan, de ezt kutatja, ezt keresi rögeszmésen, évek óta.

Egy fiatalon elhunyt erdélyi költő, Boér Géza kifejezése jutott az eszembe; hiányok térképe. Úgy éreztem, amit eddig nem tudtam megfogalmazni, azt most megtaláltam a költőnél. Hiába álltak sorba bennem a szavak – titkos, misztikus, mágikus – Kótai Tamás képei láttán, nem tudták legalább megközelítőleg érzékeltetni a látványt. A térkép felvetés egyszer csak más megvilágításba helyezte a látványt. Az őskori barlangok falán lévő értelmezhetetlen vésetek egy részét sokan tartják térképnek, amely persze egy igen magas szintű absztrakt gondolkozást feltételez. És ott vannak

* Elhangzott 2015. szeptember 4-én a balassagyarmati Horváth Endre Galériában.

az ifjúságunk olvasmányaiból ismert titkos kódú kincskereső térképek. A térképek sem szimmetrikusak és ornamentikára sem hasonlítanak, de lehetnek véletlenszerűen ilyen részei. Kótai Tamás kompozícióiról ugyanez elmondható. Éppen ez bennük a zavarba ejtő. Valami esetleges rendezettséget, valami pillanatnyi és ingatag biztonságot árasztanak.

A *hiányok térképe* birtokos szerkezet másik eleme a hiányok Kótai esetében a melankolikus attitűdöt jelzi. A művész képein a racionalitás és mértani megszerkesztettség, a szigorúan átgondolt struktúra mögött ott a bizonytalanság, a törekenység és a fájó hiány, a félbe maradt, megtört, befejezetlennek tűnő alakzatokban. A finoman megrajzolt formák azt sugallják, hogy a grafikus attitűd uralkodik az indulatokon, a kordában nem vagy nehezen tartható érzések rejtőzködve, a vonalak által megkötözve kerülnek a felszínre, a képekre.

S álljon itt Boér Géza verse, ha már a költő oly nagy segítségemre volt Kótai Tamás műveinek interpretálásában.

ez lehet(ne) minden
a látszatom és
a látszatok
 hogy látszhatok
 gesztenyeszín ködben
 aszaltszilva álma
 kába
 marokban
 nyögések elhivatott
 szolgálja – – –
 mit pityeregsz
 dundi csajkák emlékéen
 hízogató
 látszathősöm
 sose érsz
 a metaforák nyomába
 (hiába a kijátszás
 tökéletes csíziói)
 (- - - - -
 mintha eme kinyíló belte
 rjes szennytelen okádás
 bővölete most meg nyekereg
 ne
 villanat időcskében ó
 fokhagymák királya
 - - - - -) !